

մայն անաչառ է. նա ընդունում է նաև Լիտտի ազնիւ մտադրութիւնը իւր չարաբերութեան մէջ դէպի վազները, որպէս նաև Ռիսարդ վազները մին ծառայութիւնը ներկայիս ինստրումենտացիայի և օպերայի զարգացման համար, առանց քողարկելու նորա անձնական պակասութիւնները: Միւս կողմից հեղինակը մեծ չարդող է Յովհաննէս Բրահմսի և ծալրափղ վազներականներին իրանց թշնամութիւններով լետ է քշում: Քննադատութիւնների մէջ որպէս ամենից աջողած պէտք է չիշատակել Ռուբինշտէյնի սիմֆօնիան A—moll և Բրահմսի E—moll, որպէս նաև ընդարձակ քննադատութիւնը Մաքս Բրուխի «Աքրիլէոսի»:

Երրորդ հատորի վերնագիրն է «Հին և նոր օպերաները, երաժշտական չիշատակելի օրեր, աֆօրիզմներ», որի մէջ գտնում ենք քննադատական աւանդներ մի քանի նոր օպերաների: Սոցա թւում «Ալէօպատրայի մի գիշերը» Վիկտօր Մասսէի, «Փշալի վարդիկ» Ֆերդինանդ Լանգերի, «Աիդը» Մասսենէի, «Մարտին» Կարլ Գօլդմանի և «Օթելլօ» Վերդիի Մասսէի մուշկիպին արժանաւորութիւնները թւում է մեղ արժանաւոր կերպով չը գնահատւած: Գիրքը, որպէս վկայում են հեղինակութիւն վաղելող կրիտիկոսները, մուշկիպին գրականութեան մէջ ամենալաւերից մէկն է և արժանի գովասանքի: Գրքի արտաքինը նույնպէս գովելի է:

ՄՕՆՕ, Գ., ԳՐԱՆՍՍՈՒԹԻԻՆ ՖՐԱՆՍԻԱՅԻ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ: Մեթօդական և ժամանակագրական ցուցակ աղբիւրների և աշխատութիւնների՝ վերաբերեալ Ֆրանսիայի պատմութեան սկզբնաւորութիւնից մինչ 1789 թւականը:—Monod, G., Bibliographie de l'histoire de France. Cathalogue methodique et chronologique des sources et des ouvrages relatifs à l'histoire de France depuis les origines jusqu'en 1789. Paris, Hachette et C-ie (XI+420 էրես):

Հեղինակը այս գրախօսութիւնով ուղում է ծառայել մասնաւորապէս մանկավարժական և գործնական նըպատակի: Նա ուղում է իւր երկրի պատմութեան համար, որը դժբանքից գրեթէ բոլորովին զուրկ էր, աչն առնել, ինչ արեւ ևն գերմանական պատմութեան համար Գալմանը

(Dahlmann) և նորա նորից մշակող Վալցը (Waitz) իրանց «Աղբիւրներ Գերմանական պատմութեան համար» երկերով. աչն է՝ ալը գիրքը միջոց է տալիս ալը առաջարկելի վերալ աշխատողներին, բալց մանաւանդ ուսանողներին և չարմար և մեթօդական րեպերտօրիւմ, որը թոլ է տա-

լիս արագութեամբ զանեկ, թէ ֆրանսիական պատմութեան խնդիրներն և էպօքներն համար զլիսաւորապէս ինչ գրական աշխատանքներն պէտք է գիմել Գրքն արտաքին կազմածքը միանգամայն նման է Կալմաննի գրածքին, դժբաղդարար

նաև նորաճով, որ ալքէնական ցուցակը տալիս է միայն հեղինակներն անունները, բայց ոչ նաև խորագիրը, ալնպէս որ շատ դժւար է գրտնել ալն հեղինակներն անունները, որոնք մի քանի գրածքներ ունին:

ՌՈՇԵՐ, ՎԻԼՀԵԼՄ. ԿԵՍՏՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԲՆՈՒԹԻԻՆԸ: (Umriss zur naturlehre des Cäsarismus). Լայպցիգ, 1888 թ., տպ. շիրցել, 115 էրես:

Յապանի է, որ դարուս մէջ գերմանական նշանաւոր կրթական Գերմանուր տատանում էր, թէ նա պէտք է դրէ մի պատմութիւն գերմանական բանաստեղծութեան, թէ մի քաղաքականութիւն պատմական հիմունքի վերադ. նա իւր ամբողջ կեանքում մտածում էր ալն տենդենցներն և տեսակետների մասին, որ պէտք է մարդս ունենալ վերջին տեսակի մի աշխատանք սկսելիս: Նա ալք չ'արաւ. բայց անկարելի է որ նա, իւր ալք գիտաւթութիւններով, զրդիչ կերպով ազդած չը լինէր իւր աշակերտ Ռոշերի ուսումնասիրութիւնների ուղղութեան վերադ: Յամենալն դէպս, ալք երկուսին էլ ընդհանուր է հետու տեսողութիւնը պատմական կապերի համար, ամրապնդւած գաղափարները օրաւ միտխիտող կարծիքների դիմաց, ներքին հակումը՝ մասնաւոր երկոյթները բարձր տեսակետների տակ դասաւորել: Կետարականու-

թեան ընտրիւնը, որպէս Ռոշերը ներկալ գրքում գծագրում է, իսկապէս մի հատւած է «Քաղաքականութիւն պատմական հիմունքի վերադ» զրքից, ինչպիսին Գերմանուր կարող էր մտածած լինել գրելու, թէ պէտ և ալք երկու անձերի հալեացքները ալք առարկալի մասին իրարից շատ տարբեր կարող էին լինել:

Կարդալով վերնագիրը, մարդս փորձւած կարող է լինել կարծելու, թէ իւր գրքով Ռոշերը ուղեցել է ազդել ներկալ քաղաքական անցքերի վերադ. բայց դա սխալ է արդէն ալն պատճառով, որ գրքի արմատը ներկալւած է մի ուսումնասիրութեան մէջ, որ հեղինակը հրատարակել է, դեռ ևս 1847 թւականին, Շմիդտի «Ամադիր պատմաբանութեան» մէջ:

Գրքը սկսում է մի նախածանօթութիւնով, որի մէջ հեղինակը խօսում է պետութեան ձևերի պատմական փոխալութիւնների մասին, և